

Erich Maria Remarque (22 czerwca 1898 w Osnabrück - 25 września 1970 w Locarno)

*Pewien literat z Dolnej Saksonii
młodych żołnierzy przed wojną bronił,
tylko mundury
robią z nich ciury,
mięso armatnie, śmierci nic po nich.*

(ebs)

Erich Maria Remarque, właśc. Erich Paul Remark - niemiecki pisarz, weteran I wojny światowej. Do jego najwybitniejszych dzieł należą powieści "Na zachodzie bez zmian" i "Łuk triumfalny".

Urodził się 22 czerwca 1898 jako Erich Paul Remark w Osnabrück, Dolna Saksonia, jego rodzicami byli Peter Franz Remark i Anna Maria Stallknecht.

Od listopada 1922 używał drugiego imienia Maria, a od 1924 nazwiska Remarque. Francuską pisownię swojego nazwiska mógł tłumaczyć francuskimi przodkami, którzy z powodu analfabetyzmu nie umieli poprawnie zapisać swojego nazwiska. Edukację zaczął jako sześciolatek w przykościelnej szkole, po pięciu latach nauki przeniósł się do Johannisschule. Zawsze był jednym z najlepszych uczniów. Kontynuował naukę na Uniwersytecie Münster. Swoją karierę pisarską rozpoczął w wieku 16 lat; pisał eseje, wiersze i zaczął pisać swoją pierwszą powieść, którą ukończył i wydał w 1920 jako "Dom marzeń" ("Die Traumbude"). Okazała się ona niepowodzeniem.

W wieku 18 lat został wysłany jako żołnierz na front podczas I wojny światowej. Walczył na froncie zachodnim we Flandrii w Belgii. 12 czerwca 1917 został przeniesiony na front wschodni. 31 lipca 1917 w pierwszym dniu bitwy pod Passchendaele odniósł pięć postrzałów (w szyję, nogę oraz prawe ramię). W szpitalu spędził 15 miesięcy i nigdy już nie wrócił na front.

Po wojnie przez dwa lata był wiejskim nauczycielem, a potem z powodów finansowych pracował jako: domokrażca, korespondent, organista, dziennikarz i w firmie kamieniarskiej. 14 października 1925 poślubił Juttę Ilse Zambonę, z którą się rozwiódł w 1930, a następnie znowu poślubił w 1938, by ułatwić jej wyjazd z Niemiec i uchronić ją przed prześladowaniami ze strony nazistów.

W 1927 w zaledwie 6 tygodni napisał swoją najśłynniejszą powieść, była to "Na zachodzie bez zmian" ("Im Westen nichts Neues"), w której opisał niesamowitą brutalność wojny z punktu widzenia dziewiętnastoletniego żołnierza, który był przedstawicielem straconego pokolenia. Powieść została wydana dopiero w styczniu 1929. Początkowo "Na zachodzie bez zmian" ukazało się jako powieść w odcinkach w gazecie. W późniejszych latach napisał kilka podobnych dzieł; prostym językiem realistycznie opisywały one wojnę i czasy powojenne.

29 kwietnia 1930 w Stanach Zjednoczonych miała premierę filmowa adaptacja powieści "Na zachodzie bez zmian", wyreżyserowana przez Lewisa Milestone'a. 4 grudnia film ten miał premierę w Niemczech, lecz już tydzień później, na skutek protestów środowisk nazistowskich z Josephem Goebbelsem na czele, został wycofany z dystrybucji przez Film-Oberprüfstelle - niemiecki komitet cenzury kinematograficznej. W następnym roku pisarz, po fiasku protestu przeciwko zakazowi dystrybucji filmu w Niemczech, zakupił dom "Casa Monte Tabor" w Porto Ronco i przeniósł się do Szwajcarii. Tu poznał wiele osób, Niemców (lub niemieckich Żydów) związanych z kulturą: Else Lasker-Schüler, Josepha Rotha, Franza Werfela, Carla Zuckmayera, Roberta Neumanna, Hansa Habe, Herberta Readę, Arthura Koestlera...

W 1931 został zgłoszony, wraz z Nicholasem Butlerem, jako kandydat do Pokojowej Nagrody Nobla.

W 1933 naziści z rozkazu Josepha Goebbelsa, ówczesnego ministra propagandy zabronili wydawania dzieł Remarque'a i publicznie spalili jego książki. Nazistowska propaganda zaczęła rozpowszechniać nieprawdziwe informacje jakoby Remarque był potomkiem francuskich Żydów, a jego prawdziwe nazwisko brzmiało: "Kramer" (sugerując, że Remarque to pseudonim, który powstał przez odwrócenie kolejności liter w nazwisku Kramer). Stwierdzili ponadto, cokolwiek mylnie, że Remarque nie służył aktywnie podczas wojny.

W 1943 naziści aresztowali jego siostrę, Elfriede Scholz i skazali na śmierć przez zgilotowanie. Wyrok wykonano 16 grudnia 1943. Przedtem Roland Freisler powiedział jej: *"Niestety twój brat zdołał nam uciec, ty, jednakże, nie uciekniesz"*.

Jego następna powieść "Trzej towarzysze" ("Drei Kameraden") opisywała lata od hiperinflacji w 1923 do końca istnienia Republiki Weimarskiej czyli do 1933. Jednym z jego wydanych po wojnie bestsellerów był "Łuk triumfalny" ("Arch of Triumph"), opisujący zmagania i ucieczkę Ravica - głównego bohatera przed wojną we Francji. W 1945 roku wydał ją w języku angielskim i w następnym roku w niemieckim. Książkę zakupiono na całym świecie w liczbie blisko pięciu milionów egzemplarzy.

W 1937 poznał Marlenę Dietrich, z którą blisko się zaprzyjaźnił. A także z jej przyjacielem, reżyserem Josefem von Sternbergiem.

W 1939 E. M. Remarque na pokładzie transatlantyku "Queen Mary" wyemigrował do USA i został obywatelem Stanów Zjednoczonych. Zamieszkał w Los Angeles. Tu kontynuował znajomość z Marleną Dietrich. Obracał się wśród niemieckich emigrantów i filmowców Hollywoodu. Blisko przyjaźnił się z: Marią „Kater“ Dietrich-Sieberem, Elisabeth Bergner i Paulem Czinnerem, Dagmar Godowsky, Elsie Mendl, Otto Klementem. Utrzymywał towarzyskie kontakty z: Greer Garson, Orsonem Wellesem, Igorem Strawinsky'm, Arthurem Rubinsteinem, Lionem Feuchtwangerem, Emilem Ludwigiem, Thomasem Mannem, Bertoltem Brechtem, Cary Grantem, Luggim Wolffem i Brigitte Neuner-Wolff...

W 1948 wrócił do Szwajcarii. Tam, po prawie 7 letniej przerwie, napisał "Iskrę życia" ("Der Funke Leben"), która została wydana zarówno w języku angielskim jak i niemieckim w 1952 roku. W tym czasie pisał również powieść "Czas życia i czas śmierci" ("Zeit zu leben und Zeit zu sterben"), którą wydał w 1954 roku. W 1958 roku Douglas Sirk wyreżyserował filmową adaptację powieści, w której Remarque zagrał rolę profesora.

W 1955 napisał scenariusz do austriackiego filmu "Ostatni akt" przedstawiającego ostatnie dni Hitlera w bunkrze pod kancelarią Rzeszy w Berlinie na podstawie książki "Dziesięć dni do śmierci" Michaela Musmanno. W 1956 roku napisał dramat teatralny "Pełne koło", który z powodzeniem przedstawiono w Niemczech i na Broadwayu.

W 1958 ożenił się z aktorką z Hollywood, Paulette Goddard, była żoną Charlie Chaplina.

https://www.youtube.com/watch?v=Jv6_JcBpZWM

Jego powieść "Nim nadejdzie lato" napisana w 1961 została zekranizowana przez Sydneya Pollacka w 1977 jako "Bobby Deerfield". W rolę Bobbiego wcielił się Al Pacino. W 1962 wydał książkę "Noc w Lizbonie", która była jego ostatnią powieścią; sprzedano ją w około 900 tysiącach sztuk w Niemczech i została bestsellerem za granicą.

Zmarł 25 września 1970 w Locarno. Został pochowany na cmentarzu w Porto Ronco w kantonie Ticino.

<https://www.youtube.com/watch?v=N8QOQ8BFGw>

"To wszystko mundury. Tylko mundury. Zabierz im kostiumy, a nie będzie człowieka, który by chciał zostać"

żołnierzem." ("Czarny obelisk")

<https://www.youtube.com/watch?v=obUVbFdGepM>

"*Życie jest czymś zbyt wielkim, i również śmierć jest czymś zbyt wielkim - nie wypada się nimi bawić.*" ("Nim nadejdzie lato")

<https://www.youtube.com/watch?v=Y5aM4W8YJVI>

Tytułowy Łuk Triumfalny - symbol militarnych zwycięstw Napoleona i francuskiego patriotyzmu - wznosi się w centrum dzielnicy, w której mieszkał Ravic. Wokół niego toczy się życie bohaterów powieści. Ta właśnie budowla stanowi dla Remarque'a, znanego z pacyfistycznych poglądów, symbol ludzkiej agresywności, ludzkiego cierpienia i bezsensownej śmierci:

<https://www.youtube.com/watch?v=spQEVGszfUI>

Remarque & Goddard